

FINANSTIDNINGEN

TISDAG 4 DECEMBER 2001

Bränn Brand för rätt sak

INGEN SOM HAR SETT DET NUMMER av den anarkistiska tidningen Brand som orsakat ett åtal kan tvivla på att det är fråga om satir. Typsnitt, uttryck, stil. Allt är en parodi på tidningen Veckorevyn. Inte speciellt kompetent utförd. Satir är svårt. Men det borde inte vara rättens sak att göra en konstnärlig bedömning. Det är inte brottsligt att ha en trubbig penna.

I morgon börjar rättegången mot den kvinna i Brands redaktionskollektiv som tingsrätten beslutat är ansvarig för kravallguiden, då tidningen saknar en ansvarig utgivare. Kravallguiden med

veckotidningsstuk publicerades strax före husokkupationen i Linköping. Säpo anmälde den och justiekanslern har väckt åtalet för tryckfrihetsbrottet uppvisning.

En av litteraturhistoriens mest berömda satirer är Jonathan Swifts *A modest proposal* (1729), som börjar med att i all medmänsklighet redogöra för den beklagliga situationen i fattiga, barnrika familjer på Irland. Och slutar i ett omständligt formulerat förslag om hur det bästa för alla inblandade är om barnen finge bli god och närmande mat. En svävande vidräkning med den brittiska överhögheten.

Om Swift formulerat sitt förslag i dag så vore det uppenbart absurd om han anklagades för uppvisning till barnamord, kannibalism och griffefridsrott.

SATIREN I BRAND MISSLYCKAS inte bara med att nå Swift till fotknöarna, den är heller inte lika tydlig. Swift angriper genom att tala i en förvriden fiendes sak, och det är mycket tydligt att han absolut inte talar i sin egen. Brands satir förvidrar i sak ovidkommande veckotidningar och förmedlar ett budskap som ligger tillräckligt nära det egna för att det i enskildheter ska bli svårt att skilja mellan skämt och allvar. I andra fall är det uppenbart, som när hugade kravalldeltagare uppmanas undvika zebrakavajer. Ganska klumpigt.

Men utgångspunkten måste ändå vara att hellre fria än fälla. Att fälla Brand skulle vara en första glidning längs den slutande slippriga kana som leder till att friheten krymper, att vissa artiklar inte kan skrivas, att filmer som Lawrence av Arabien inte kan sändas eftersom araber med vapen skildras som goda och att böcker som Nabokovs *Lolita* slängs på bokbål som uppvisningsmaterial för pedofiler.

ATT DÖMA EN MEDLEM i redaktionen för Brand för uppvisning skulle vara ett tecken på att det öppna samhället sluter sig efter terrorattacker i USA och kravallerna i Göteborg. Och inte bara genom nya och förhastade lagar, utan också i tillämpningen av existerande lagar. Om en illa skriven satir plötsligt har blivit tillräckligt för att fällas för uppvisning får vi ett tystare och räddare samhälle, där man får vakta sin penna.

Att nita Brand för att tidningen saknar en ansvarig utgivare kan däremot vara befogat. Tryckfrihetsförordningen och fränvaron av förhandscensur ger en frihet under ansvar. Att inte ha en ansvarig utgivare är att försöka smita även från detta ansvar. Den sortens smitning underminerar yttrandefriheten.

VI BLIR ALLT äldre, heter det. Knappast en nyhet för någon. Men det är också sant för befolkningen som helhet. Andelen äldre blir större. I ett väl

fungerande samhälle skulle det bara ses som något gott. Människor är friskare och lever längre. Förr var medellivslängden lägre än pensionsåldern.

Nu är det inte ovanligt att en fjärdedel av livet upplevs efter pensionsdagen. Och det är friska år som läggs till livet, som någon klämknäckt sa härforleden på Skan-

dias konferens om framtidens äldreomsorg.

Men Sverige är inget väl fungerande samhälle. Stigande livslängd ses i samhällsdebatten som ett problem. Inte nog med att äldre är utlämnade till ett offentligt monopol där liggsår och svält inte är uteslutet. De berövas också rätten att flytta och bo var de vill. I praktiken vägrar kommuner att släppa in äldre, eftersom kommunen dit flytten ska gå får ta över kostnaderna för omsorgen. De äldre blir något slags Svarte Petter. Helt utlämnade till hänsynslösa offentliga system.

Men några förändringar är inte

i sikte. Bengt Westerberg menade på konferensen att det är för sent för 40-talisterna att börja betala försäkring för att täcka sin egen kommande äldreomsorg. Underförstått: yngre generationer får pröja. Generationen som mer än någon annan talat om solidaritet, är den för vilken solidaritet är liktydigt med att andra ska betala. Westerberg och andra 40-talister bör fundera över innebörden av begreppet "som man bäddar får man ligga".

DICK ERIXON

dick@erixon.com 08 562 086 00

"Det är inte brottsligt att ha en trubbig penna"

Ormbrist i Idyllien

En PM om snällhet

SIGNERAT

Sy iach sendher idher såsom fåår jbland vlffwar, Uarer för then skul snelle såsom ormar, och enfåldighe som duffwor.

Matteus 10:16 i 1500-talstappning. Inte alldeles lätt läsövning. Enfaldig betyder oskyldig i gammal svenska. Men snelle ormar? Snell som i snälltag, snabb kan ju vara praktiskt att vara om man är ett får bland vargar. Men bättre är att vara klok. Och det är just vad snell betydde. Också.

Det är bra att vara snäll. Ätminstone i de två betydelseerna. Men ordets innebörd har förändrats. Den som kallas snäll i dag kan vara godhjärtad, och det är en trevlig egenkap. Men där finns en biton. Den snälle är undergiven, lydig, foglig och följsam. Ställer inte till besvär. Är menlös så det bräker.

SVENSKA POLITIKER är snälla. De åker riket runt och ropar Hela Sverige ska leva! till hembygdsgräddpubliker bestående av tre pensionärer, en rättshaverist, ett kommunalråd och partiombudsmanen. De sju enas över kaffe och smörgåstårter om att prioritera hälfria vägar, byskolor, lanthandlar, äldreomsorg, daglig postutdelning i brevlåda hemma på tunet, bra kollektivtrafik, högre fattigpensioner, nya jobb – glöm inte nya jobb och företagsamhet, högre löner i omsorgen, mer bidrag till upprustning av samlingslokaler och fred. Fred i världen förstär.

Snällt? Inte ens dumskall tar inte skiftet egentligen. Politikern tar inte sin publik, medborgarna, på allvar. Listan är omöjlig till och med som fantasi. Sedan kommer smällarna. Först från dem som har kommersiella intressen. Lanthandeln lägger ned. Posten ska hämtas vid allmänna vägen. De kommunala smålärarna dröjer, politikerna vill vara snälla. Så blir det desto värre när de slår ned. Någon familj har köpt hus i byn för att politikerna lovat att skolan skulle bli kvar. Och så ska den väck.

Högstadiet i Nilivaara, Gällivare

Bra fullmäktige.

kommun, ska läggas ned till hösten. I år går där 20 elever. Nästa år skulle de blivit 15. Inte i varje klass. I hela högstadiet. Och påfyllning blev det dåligt med. På hela skolan går nu 42 elever, plus en sexåring i förskoleverksamhet. Dessa 43 barn har åtta lärare, två rektorer, en städerska, en vaktis och en kanslist till sitt förfogande. Vuxentätt och lärartätt. Men ohållbart ekonomiskt.

FÖRÄLDRARNA ÄR FÖRBANNADE. De vill ha skolan kvar. Ungdomarna ska inte behöva pendla 2,5 timmar om dagen till högstadiet i Hakkas (som faktiskt har 27 elever i årskurs 7 i dag). Politikerna står på sig. Och även är det långsiktigt snällare. För även om det är trist att skumpa skolbuss så är det kul att få nya kamrater, få fler att välja på. För en fortsatt studiekarriär är det viktigt att ha ämneskunliga lärare och hitta kompisar på samma våglängd att vrida lärospän med. Skolkortet från Abisko må se gulligt ut, alla rymms på trappen, men när man har en skola med 23 elever mellan 6 och 16 år – är man snäll då? Eller bara konfliktradd? En äkta snäll politiker tog en diskussion med tonåringarnas föräldrar om, det kloka i att låta barnen gå där, pratade om alternativ som att bo inbende, eller att en förälder flyttar med till Kiruna.

Ett annat exempel. Sjukalen ökar och ökar. Mer än prognosen även i år. Läkarna sjukskriver folk fastän läkarna vet att sjukskrivning inte är någon bot. Tvärtom. Största risken

att bli sjuk har den som är sjukskriven. De som är sjukskrivna och förtidspensionerade dö mycket tidigare än andra. Även om de haft ickedödliga diagnoser som ryggont. Utredningar av bland andra professor Gunnar Aronsson visar att de som byter yrke eller arbetsplats klarar att arbeta igen. De skattar inte sin hälsa som bättre än under sjukskrivningen, men det går ändå. Det nya jobbet var bättre. Sjukskrivning botar inte vantrivsel. Läkarna vet det. Ändå sjukskriver de. För gör inte jag det så gör min kollega det. Man är snäll. Låter patienten bestämma. Undviker ett jobbigt gräl. Och är långsiktigt malig.

SZNIELL, SNELL, SNELL, snäll. Stavningen har liksom betydelsen skiftat genom seklerna. Låt oss stanna vid den moderna stavningen snäll. Men för att det ska vara bra att vara snäll måste vi skipa den moderna betydelsen. Ge oss beslutsfattare snälla som ormar.

MALIN SIWE

malin.siwe@fti.se 08 562 086 30

FINANSTIDNINGEN

INGÅR I MODERN TIMES GROUP

LÅSARSERVICE DYGNET RUNT
Prenumerationer: utebliven tidning, adressändring mm. 08 562 087 00
Fax 08 562 087 92
E-post ds@fti.se

VÄXEL
08 562 086 00

FAX
08 562 087 90

POSTADRESS
Box 70347, 107 23 Stockholm

BESÖKSADRESS
Kungsgatan 18, 4 tr

REDAKTIONEN
Nyhetschefen 073 699 26 00
E-post redaktion@fti.se
Fax 08 562 087 93

ANNONSER
Telefon 08 562 087 10
Fax 08 562 087 91

**CHEFREDAKTÖR/
ANSVARIG UTGIVARE**
Per Lundsgö 08 562 086 00

**CHEFREDAKTÖR/
OPINION OCH KULTUR**
Johan Hakelius 08 562 086 11

VERKSÄLLANDE DIREKTÖR
Michael Porseryd 08 562 086 00

UTGIVARE
Finanstidningen AB, ett företag
Modern Times Group, MTG AB

PRENUMERATIONSPRISER
Helt år 2 585 kr (inkl. moms 2 740 kr)
Halvår 1 447 kr (inkl. moms 1 534 kr)
Kvartal 788 kr (inkl. moms 835)
Månad 264 kr (inkl. moms 280)

Postgöro: 92 03 03 5
Bankgöro: 5470 1016

WEBSIDA OCH TEXTARKIV
Finanstidningen finns tillgänglig på www.fti.se. Förbehåll mot elektronisk lagring och publicering måste göras av skribenten. Detta medges normalt inte. För oestillt material ansvararas ej.

Finanstidningens årliga
185 000 LÄSARE

FINANSTIDNINGEN
ISSN: 1100-882X
VIL: P18530 AB
KÅSTERÅS 2001